

САНАА ОЛОХ

Х а н н а т

1931 снл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№107 (6399)

1986 снл. Балабан ыйын 6 күнэ Сманата
СУБУОТА 3 харчы.

Бүгүн ударнай сорукнут: үүнүү хомуурун сити- ниилээхтик түмүктээһин, общественной сүөһү кыстыгы кичэллээхтик тэрийи

УДАРНАЙ НЭДИЭЛЭЛЭР БАСТЫННАРА

ССКП райкомун бюротун уонна райсовет испол-
комун холбохутаах муһахтарыгар общественнай
сүөһү аһылыгы соротуопкалааһына биллэрди-
бит үс ударнай нэдиэлэлэр түмүктэрин туһунан ба-
луруос көрдүһү. Совхозтар, отделениелар уонна
бирдирдэлэр эвенолар социалистическай куотала-
һыларын түмүтэ таһаарылына, ходуһага үлэ оҕо-
румтуотун үрдэтэ сорудахтары аһары толоргоо-
буттар күрэхтэһи кыйаһалаахтарынан ааттанын-
лар.

Хаһаайыстыбалар куо-
талаһыларга бастаан
миэстэ ударнай нэдиэлэ-
лэр усталаарыгар 804 то-
нна оту соротуопкалаан со-
рудабы 141,9 бырыһыан
толорбут «Мугудай» сов-
хозка аананна. Бу хаһа-
айыстыба бу сүрүн аһылы-
гы бэлэмнээһингэ атыт-
тардаары лаппа үрдүн
көрдөрүүнү ситистэ. Су-
бурууснайдар ити кэмгэ
эмнэ хотуулаахтык оттоон
совхозтарын иккис миэстэ-
тэ таһаардылар. Манна
539 тонна от кэбиниллэн
бэлэстэмнэ кирби 7 бы-
рыһыан аһарылына. Үһүс
миэстэни сүмэһиннээх
аһылыгы дэлэччи бэлэм-
нээбит «Мындааайы»
совхоз ылла. «Мындааа-
йылар» 596 тонна оту из-
биспиттэрин таһынан тран-
шеяларга күөх маассанан
2752 тонна сиилэһи үк-
тулар. Бу үс совхоз ССКП
райкомун уонна райсовет
исполкомун Бочуотунай
грамоталарынан маараа-
даланылар, оттон дирек-
тордар биһи ыйдаах хам-
настарын акылаатынан би-
риэмийэлэһинилэр.

Отделениелар күрэхтэ-
һинилэрин кыйаһалааһы-
нан маараада ходуһалаах,
кураайы сирдэх-уоттаах
Чыапнара тахсыбыта ор-
дук көрөхсөбиллээх. Ман-
на ударнай нэдиэлэлэргэ
аһылык бары көрүнүрүн
соротуопкалааһына бука
бары активнай кыстыны
ылан түмүккэ 368 тонна
аһылык единицатыгар тэг-
нээх оту, сиилэһи, дула-
ны уонна былабы бэлэм-
изетилэр. Ити—сорудах
148 бырыһыана. Иккис
миэстэни 536 тонна тонна

аһылык единицатыгар тэг-
нээх бэлэмнээн бэлэстэм-
мист кирбинтин 40 быры-
һыан аһарыт Соловьев
отделениета, үсүһү—бу
көрдөрүүнү 332 тонна
аһылык единицатыгар
тирдэн сорудабын 28 бы-
рыһыан аһарыт Маралаа-
йы ылдылар. Кыйаһалаах
отделениелар ССКП рай-
комун уонна райсовет ис-
полкомун Бочуотунай гра-
моталарынан маараада-
ланылар, управялющай-
дар биһи ыйдаах хамна-
старын акылаатынан би-
риэмийэлэһинилэр.

Кэлэн механизациялаах
эвенолартан ударнай нэ-
диэлэлэр сорудахтарын
соротох П. П. Соловьев
эвенота (Болтоно) толор-
до; 315 тоннаны оттоото.
Оттон механизированнай
аһардаахтар күрэхтэһи-
лэригэр кыйаһалаахтары-
нан Арнылаах отделение-
тыттан И. В. Казенкин
уонна Д. Л. Попов эвено-
лара ааттанарлар. Кини-
лэр үс нэдиэлэ устата ту-
һааннааһынан 207 итиэнэ
202 тоннаны кэбинисте-
лэр.

Көлөһүн эвеноларыгар
120 тонна оту бэлэмнир-
гэ сорудах тиэрдиһиллэ.
Бу кирбинни Болтоногтон
В. П. Седалищев И (140
тонна). Хатылыттан С. Н.
Захаров (160 тонна) уон-
на Соловьевтан И. П. Со-
ловьев (120 тонна) эвено-
лара ылдылар.

Итинэн оттооччулар
күрэхтэһинилэригэр кыйа-
һалаахтарынан Одьу-
луунтан И. К. Седалищев-
таах (70 т), Волугуртан
Г. И. Николаевтаах (115

т), Соловьевтан И. Г. Со-
ловьевтаах (76 т), Толоон-
тон В. А. Гогодеваах (82
т) ааттанылар.

Сүмэһиннээх аһылыгы
бэлэмнээһингэ куотала-
һы киникти күөһүгэр тах-
сыбыт эвеноларынан ма-
һынтар буолдулар: 709
тонна сиилэһи үкүтү Д.
Д. Ефремовтаах (Болто-
но), 1600 тонна сиилэс-
тэммит Д. М. Ноевтаах
(Волугур), 1152 тонна-
лаахыт Г. Д. Поповтаах
(Соловьев).

Куоталаһы кыйаһа-
лаахтарынан ааттаммыт
эвенолар буна бары ССКП
райкомун уонна райсовет
исполкомун Дипломнары-
нан маараадаланылар,
сэдьэ табаар фондатынан
бириэмийэлэһинилэр.

Сүөһү аһылыгы сороту-
опкалааһын сезоннаабы
былаана ырааһынан толор-
уллубакка иһэринэн, ба-
лабан ыйыгар сир аһын
ходуһага үлэ төтүнүн аам-
таппат булгуччулааһын ту-
һунан холбохутаах муһа-
хаахха этилиннэ. Совхоз-
тарга балабан ыйыгар от-
тоһунга маннын сорудах-
тар тиэрдиһинилэр (тон-
налар):

Карл Маркс	200
Субурууснай	520
Эрилик Эристини	765
«Чурапчы»	600
«Мындааайы»	550
«Мугудай»	600

Бу сорудахтар толору-
луннахтарына сезон тү-
мүктэһинэр дээрнэ оройуон
үрдүнэн 3220 тонна от
бэлэмниһэрэ. ССКП рай-
комун бюрота уонна рай-
совет исполкома ОАПХ
салайааччыларын итинэн
совхозтар директордарын
сүрүн оттуур эвенолары
сезон түмүктэһинэр дээрнэ
ходуһаттан таһаарбакка
тиргиччи оттотор, үлэ тө-
түнүн намтаппат бары
дьаһаллары ылаһалларыгар
сорудахтаатылар. Оттоонор
сир бүтүһүнэ сүрүн күөс
эбин аһылыгы соротуопка-
лааһына бырабыдылаах-
таах.

скай, Семен Седалищев,
Илья Карпов, Дмитрий
Константинов—эвено басты-
тын охсооччулара.
Эвено аһы 30 тонна-
ны оттуора.

А. СИВЦЕВ.

Бурдук хомуурун ДНЕВНИГЭ

Оройуон үгүс совхоз-
тарыгар бурдук хомуу-
рун таһым кэлэн да
биллэрдик түргэтээбэтэ.
Чуоланан, «Мугудай»,
Карл Маркс аатынан сов-
хозтар бааһыналарыгар
аһыныт ардах кэбиниттэн
көмбайнаар толору күү-
һүнэн үлэһээбитилэр. Ол
түмүгэр нэдиэлэ устата
600-чэ эрэ гектардаах
сир үүнүүтэ быһылына.

Субуруускай аатынан
уонна Эрилик Эристини
аатынан совхозтар хо-
мууру бастааннан тү-
мүктэтиһэр. Субуруус-
кайдар гектартан ортоту-
нан 5 центнери ылбыт
буолаахтарына, эрилик-
тар көрдөрүүлэрэ өссө
намчыах—3,5 центнер.

Карл Маркс аатынан
уонна «Мугудай» совхоз-
тар хомууру бу күнүгэр
түмүктэһэр. Манна да-
аһы бурдук үүнүүтэ үрдү-
кэ суох: хаһаайыстыба-
лар гектартан ортотунан
5-тин центнер ылбыт
бурдук хомуурун. Саамай үү-
нүүлээх бааһыналардаах
«мындааайылар» 27,4
гектар үүнүүтүн быстар-
быттарыттан гектартан
ортотунан 11 центнери
ылдылар. Бу хаһаайы-
стыба аһы 120-чэ гектара
хаалла.

Оройуон үрдүнэн 1681
гектардаах сир үүнүүтэ
хараллап валовойуонан
9372 центнер «көмүс
туорах» ылылына (гек-
тартан ортотунан 5,5
центнер).

ОАПХ совета.

УДАРНАЙ ҮЛЭ РАПОРА

ССКП райкомугар,
райсовет исполкомугар,
ВБСАКС райкомугар

Вийиҥи, Эрилик Эристини аатынан совхоз Чакыр-
даады отделениетын ыраах Нуотара үрөһөр оттуур
Егор Константинович Еримеев салайааччылаах ке-
лэһини-киһинэн оттуур эвенотун коллектива, айылҕа
уустук усулуобуйалара общественной сүөһү аһылы-
гын соротуопкалааһына үөһөһүтү маарахаттарын
толору өйдөөн, онуоха түмсүүлээх, тэрээһиннээх
үлэни утары туруоран, от ыйы 16 күнүгэр оро-
йуон территориятын тас өттүгэр оттуур бары эве-
нолары социалистическай куоталаһыга көбүлөөн
ыгырымы таһаарбыһыт, Бэйэбит балабан ыйы 10
күнүгэр дээрнэ 250 тонна оннугар 260 тонна бастын
хаачыстыбалаах оту кэбиниргэ үрдэтиһибит социа-
листическай эбэһэтэлиһтибиз ылыммыһыт.

Рабочай коллектив биһирбит тылын чыстээхтик
толордо—балабан ыйы 1 күнүгэр туругунан 265
тонна оту соротуопкалааһыт.

Мантан хаалбыт кэмгэ өссө 15 тонна оту бэлэм-
ниргэ эбин былааны ылыммыһыт, отделение бийыл
Нуотарада кыстатар сүөһүлэригэр саҥа хотон ту-
туутугар үлэһээһит. Хаан-уруу Коммунистическай
партиябыт советскай норуот бүтүүнүн иһингэр ту-
руорбут баарарай соруктары ситиһинилээхтик бы-
һаарымы хас бирдирбит бэйэтин аһаммыт учааста-
гар үгүс суобастаахтык, таһаарылаахтык үлэһи-
риттэн быһаччы, туугулуһтаах. Вийиҥи коллективит
ону толору өйдүүр уонна бэйэтин биһирбит тылын
дьаһаланан биһиргэтэргэ күүһүн-кыаһын, сатабылын
барытын түмэр.

ЗВЕНО КОЛЛЕКТИВА.

КИМ ТӨҥӨ ОТТОНО

Бэбэһээни туругунан

Бастаан колоннага—охсубут сир, иһинсэ—онтон
муһууллубута (гектар), үһүсэ—төһө кэбинили-
битэ (тонна).

Карл Маркс	5079	4949	1387
Субурууснай	6500	6370	3180
Хатылы	2800	2740	1366
Болтоно	3700	3630	1814
Эрилик Эристини	13281	13135	4860
Хоптово	3436	3395	1318
Хадаар	3485	3200	1325
Хайахсыт	2770	2770	1181
Чакыр	3590	3570	1036
«Чурапчы»	11069	10835	4391
Смляк	4138	4025	1830
Килэҥки	4089	4010	1410
Армылаах	2800	2800	1151
«Мындааайы»	8827	8585	4035
Болугур	5354	5298	1966
Соловьев	3473	3269	2069
«Мугудай»	7638	7565	3720
Маралаайы	2548	2546	1256
Чыапнара	2020	2011	1141
Толоон	1889	1825	765
Толей	1183	1183	558
Оройуон үрдүнэн	52394	51432	21573

БҮЛҮҮТТЭН ҮТҮӨ СОНУН

«Мугудай» совхозтан
ыраах Бүлүүгэ оттуу бар-
ыт Е. А. Пинингин сала-
йааччылаах эвено была-
нын толорбутун туһунан
үөрүүлээх сурах нэллэ.
«Мастаах» совхоз Ардан-
датыгар эвено балабан
ыйы 3 күнүгэр туру-
гунан 200 тонна оту кэ-

бинэ. Коллективна—уон
үһүөлэр. Эвено команди-
ра—И. С. Захаров, полит-
рук—В. М. Лаврентьев.
Десанттиктар мантан
хаалбыт күнүгэр 50 тон-
на оту эбин соротуопка-
лаһырга соруктанылар.

М. КРОННИКОВА.

ШЕФТЭЭХТЭР КӨМӨЛӨСТҮЛЭР

Общественнай сүөһү
аһылыгы бэлэмнээһин-
гэ үс ударнай нэдиэлэ
түмүгүнэн «Мугудай»
совхоз Чыапнарааады
отделениета оройуоннаа-
ды куоталаһы кыйаһы-
нааһынан таһыста. Бу
кыйаһы отделение от-
чуттары уонна общест-
венность аһылык бары
көрүгүн бэлэмнээһингэ
элбэх сырдаларын, үгүс
көлөһүнүнүн тохтутта-
рын түмүгэр ситиһилин-
нэ.

Дьон атын үлэһэ
ирдэдьийбана хотуу-
лаахтык оттообутугар
шефствэһэр—Якутскай
даады 13 №-дээх тран-
спортнай управление
үлэһиттэрэ—эмнэ кытты
гастаахтар дьэтэхпиннэ,
бука, сыһыспыт буо-
лдо.

Николай Федорович
Толга салайааччылаах 17
киһилээх биригээдэ хо-
тоннору кыстыкка бэлэм-
нээһин курдук быдыа-
һытаах үлэни чөллөй
ылынан, эрдэтээҥи бы-
лаан быһымытынан манна
үлэһиттэр дьон бары

экин сыраттылар. Ини-
урунку оттугэр сүгүн,
эриһин арыһахта тул-
лут дьон дьэтэххэ, тутуу
ханнык баарар үлэһиттэр
барт сыстаастарын көр-
дөрдүлэр, өрөмүөнү кы-
һанан-мүһэллэн хаачыс-
тыбалаахтын мыттылар.
Иһинэ ыһан Толус фер-
матыгар ыстыкка бэлэм-
нээһин сүрүн дьаһалара
эрдэттэн толорулунулар.

Быстахтык ылаахха, хо-
тоннорго сыйһары уу ба-
һар массыһынаы таһа-
арга аналлаах үрдэллэр,
саҥа котельнай көндөйө
тутулуһулар, хотоннору
кытта холбуу тутулуһу
номолто дьиз муостала-
нан бэйэтин сыйһынан
туһанылар кыахтаныа.
Шефствэһэр илораманы
тигиннээһин үлэһиттэн ту-
туу маһырыһаалын бэйэ-
лэрэ таһаарыһылар.

Котельнайы тутуу нур-
дук уустук үлэһэ кини-
лэри кытта олохтоохтор-
тон П. Я. Ворисов табис-
тэһэ сыйдыста, Петр
Яковлевич, мас ханнык
баарар үлэһити бис-
тарбаһын курдук баһы-

лаабыт кийи, ыйаһыта-
кэрдиктэ, суботэ-амата
тутууну кудумсутта. Вы-
һата, сүгэ, эриһи үлэһэ
барыта дьһи-дьһи кур-
дук хаачыстыбалаахтык
толорулуһа. Онуоха
дьону көүдүлэһит, тутуу-
ну күннээтэ хонтуруола-
лаабыт прораб Егор Пет-
рович Бакиев кыйаһыны-
та эмнэ көстөр.

Шефствэһэр ханнык
да сорудагы улгумуһу
ылынан толорбутунан
баар судургу дьон буо-
лан олохтоохтору олус
астыһаардылар. Холо-
бур, дуһа кырбатыһыт-
тар үс киһилэрин чорбо-
тон аһыах күн иһигэр
30-ча тонна дуһаны
мэһинилэттидэр.

Ити курдук транспорт-
никтар нөмөлөрүнэн То-
лус ферматын базага
биллэрдик саҥардылын-
на, кэһээтэ. Аһы саас
манна үүтү ылым уонна
сүөһүнү көрүү-харайымы
сестемной-поточнай систе-
матын олохтуурга бы-
лааннылар.

П. ПОПОВ.

БЫЛАНЫ КУОҺАРДЫЛАР

Карл Маркс аатынан
совхоз Нуотарада оттуур
И. К. Седалищев сала-
йааччылаах ыччат-ном-
сомольскай эвенота ким

хайа иһиннэ сылдаабы
былаанын толордо. Ки-
һилэр эт киһинэн сыра-
лаһан 150 т. оту кэби-
стилэр. Салаа Дьячков-

ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫ ЫҢЫРЫЫ

Райсовет исполкома народнай депу-
таттар уон тохсус ыгырыһылаах оройуон-
наабы Советтарын сэттис сессиятын
1986 снл балабан ыйы 27 күтүгэр,
субуотига, сарсыарда 10 чааста ыгы-
рарга быһаарда.

Сессия көрүүтүгэр манник бөһүрүөс-
тар кыһаларыллалар:

1. Уопсай орто уонна профессиональ-
най үөрэхтээһин оскулатын реформа-
тын көрдөбүллэригэр сөн түбэһиннэрэн
оройуон оскудаларыгар үөрэнээччилэри
үлэһэ үөрэтти материалнай базатын
салттын тупсары соруктары туһунан.
Даньлаатчыт райсовет исполкомун пред-

седатели солбуйааччы депутат В. М.
Неустроен.

2. 1886—1990 сылларга оройуон эно-
мическай уонна социальнай сайдымын
былаанын туһунан. Даньлаатчыт—рай-
совет исполкомун председатели солбу-
йааччы, райплан председатели депутат
П. Г. Кириллин.

Сессияга депутаттартан ураты ыгы-
рыһаллар: Саха АССР Верховнай Со-
ветын депутаттара, сельсоветтар испол-
комнарын председателирэ, совхозтар,
предприиниелар, учреждениелар сала-
йааччытара.

— ССКП XXVII съедин —
уураахтарын — олоххо!

„Дорубуйа“ программа

Ити нурдун, XXVII партийнай съезд уураахтар олоххо икдлэрингэ улахан сорук бэлитэтинэ, о. р. ыта үлэниг дьон туһугар ийһамыһы чабылхай туутууһун буолуоҕа саарбараламат. Оттон эмиг ииттэре саага усулуобуйага сагалыны эрчимн айымныылаахтык үлэлнэхтэре дьээн эрэннэлэр. «руобуһа» программа олоххо ситиһиндээхтик киирдиллигэ туһааннаах салайааччылартан быһа тутулуктаабын саматан туран, дьылаара иһин дьыһардаах, айымныылаах буолуохтарын, төрүтүн билиһигиттан көскулдээхтик, былааннаах салайаахтарын баһарабыт.

менскай уобадаска дайду
нылаабинай уматын-
энергетическай комплек-
сын үсүктөр кыады
биздэ.

Тайганы, орус орус
бадараанылар маврда-
рын нөгүө Гранданий
авиация Тюменнаары үп-

сирдэртөр тирэхтөр
талларын тирээллэ
Самолеттарга, МИ
вертолет небитайы
туур бодон мин
Сургуунка.

Тюменская уот
таады нефть үсүкэ-
тар Самолеттарга

Н. Саножков ф.
ССТА фотохром.

Общественная сүөһү кыстыгар
кичэллээхтик бэлэмнэнэххэ!

САЙ ОРТОТУНУУ

Маралаайылар кыстыкка бэлэмнэнэрлэринэн, биримэни быһаарар буоллар, сай ортоото днэх эбиһит. Дьнгэр, хайымы-үйэ иһиһи харыс тыһына биһини: от-мас халдарыйда. Оттон совхоз киин отделе-ниеттар кыстык хотоннор өрөмүөнү ситэллэрэ ыраах. Билигин туругу-нан иһиллэрлэр туһутта-а согоотх Тебурүөн-нэри кырой хотону.

Ордук ыраахан бала-лаанна Уу Оуустаах фер-матыгар үөснэтэ. Манна быһыл 100 инстэлээх то-лору механизациялаах хо-тон үлэһэ киллэриллэх-тэх. Көндөйө бүтэ, муос-тиланна, үрүттэнэ, ис-онотугар үлэ барда. Муос-татын сорого бетонунан кутулунна. Биллэн турар, бу үлэ барыта бир сайын ара нинэн ытылла ох-субут буолбатах. Манна тутуу былырыныгыттан барар. Билигин даҕаны ситнэ быдан: бетоннааһы-ны ситэрэн, даң кутуута, үүнүктэрин таастааһын, ааннарын олоордуу... Оттон буор кутуутугар трактор көстө илн, гравит тий-бит, остүөкүлэ суох. Он-нооор тоһоҕо мэлэтир— юннэтэ суох аныгы тутуу хамсаабат эбэт! Оттон ме-ханизацияны танар үлэ хаһан ытыллымай?

—Совхозтар кэлэллэрэ дуу, ПМК-лар дуу?—отде-ление управляющая Н. Д. Пермяков ити «таабы-рыны» өссө да таайа илн. Ханнык ПМК-лар туста-рынан этэрин өйдөөбөккө, совхоз хотоннору меха-низациялааһына инженерэ Н. Н. Жергинтэн ыйыт-тыбыт.

—Урут ол тэрнлэ «Якутгосномсельхозтех-ника» дин ааттанара. Били-гин аатын чуолкай бил-биппи. Кинилэри кытта өссө былырын дуогабар-даһан турабыт. Оттон ме-ханизацията хотон тутула-ан бүтүбүнэ таһыллар иһи. Билигин Сыланна смддальлар,—инженер э-пиэтэ итинник. Былырын-напсэллэтинэн уоскуйан, быһыл дуогабардаһыны сөргүтпэкэ сылдьар. Ки-ни итиннэ эрэ билбэтин аа-

һан. Лыбынтах бир ма-нык хотонугар ыыр ал-параттары киллэртэрингэ оборудованиетта хантан булуохтааһын эмнэ бы-һаарбанка олоор. «Ар-мита суох хаалбыт гене-рал курдукун»,—үөскэ-бит ыраахан балаһанна-тын инженер быһаарар.

Райком бюротун уураа-һын быһытынан, балаган айыи 1 күнүгэр Маралаа-йыга Уу Оуустаахха кор-моцех тутуулаан үлэһэ ки-риэхтээдэ. Ол амылаата эрэ түһэн сытар уонна смеситель туруохтаах сирэ бетоннамыт. Аҕыйах квадратнай метр. Бу—эл-бэх айдаһынан бүтүн сай-ын усталаах-туоратыгар онгоһуллубут үлэ. Үлэ да буолуо дуо, Нерюгери куораттан шифтээхтэрбит бир ыйга көмөҕө кэлэ сылдьыбыттарыи туһуна «өйдөбүнүк». Совхоз, отделение салааталара ити ыраах сиртэн кэлбит дьон күүһүн сатаан аттаран туһамматтар: тарийэн, хаачыйан үлэлэтэр онну-гар Уу Оуустаах күөлүгэр уһун күнүгэ сөтүөлөтти-лэр уонна балыктаттылар. Билигин Маралаайы отде-леннетин салаататын эрлэ пенсионер оҕоньоттор-го эрэ. Кормоцех көндө-йүн кырдыаастарынан та-һааттарыһа кэлэтин ба-ра турар. Кизг-куон өй-дөөх-санаалаах, мындыр пенсионердар көмөҕө бэ-лэмнэрэ иһини үөрдэр.

Лыбынтахха эрлэ хо-ноу агарын көтүрөн са-гардан тутууга сайын ус-тата П. С. Захаров сала-йааччылаах бригээдэ сылдьыбыт. Төрдүөлөр. —Дан буорун кутта-рытыгар трактор биэр-бөккөлөр, үлэбит атахтан-на. Ити бөлүрүөс быһа-рылынан, биз-алта күнү-нэн хотон ситнэ этэ. Он-тон Лыбынтах өссө бир ыанньык хотонун өрөмү-өнүгэр барыахтаахпыт, өйүөгүн өрө тартарыа-таахпыт,—дизн кэлсэбитэ трактор көрдөһөн сүүр-көтө сылдьар бригээдинэр.

Оттон Тебурүөнтэ су-бан кыстыахтаах хотону бу саас хайдах таһсан бар-быттарынан турар. Сура-

ба, сүөсүһүттэр байлара излэн өрөмүөнүөхтээхтэр үһү. Бэлэм буолуохтаах болдьобун отделение-рим да билбэт. Ити бөлү-рүөс быһаарылыһааһы-на сатаныһы.

Кыстыкка бэлэмнэни-н ыйайтарбакка, отделение-ба ууга-уокка үһүү тү-рүлүннээх кэмтэр, Ма-ралаайы тарбахка батта-нар бастыг сарыһага А. Н. Терюгин атырдыах ыйын 30 күнүгэр сыбай-бада «смддальыттан» өрүттүбүнэ сыттыгын аи-ныгар арыты укта сытан, итирэн-кутунан, хас да күн борогуулаабыт. От-деление салаатата үлэ тэ-рээһини сатарыһытыгар итинни дьессиллэһити кэһиллэр эбиһлэһэн, ма-ралаайылар кыстыкка бала-ган айыи иһинэн тэрэ-һиннээхтик киириилэрэ уустугурда.

Бу күнүгэ старшай прораб С. Т. Ноговицын кыстык хотоннору ситэ-тэриһэ матырыалаал көр-дөһө Якутскайдаата. Ки-ни ыспыһаах кэпсэтиниттэн Уу Оуустаахха сага хо-тон үлэһэ киллэриллэрэ-киллэриллэбэтэ. Тутулу-таах курдук буолбут. Старшай прораб эбээһинэ-һэ албах: бастатан, ки-ни снабженец, онтон экспеди-тор, ол быһыгар куруус-чут. Манын элбэх эбээ-һинэс бир үлэһинэ агар-даһыи түмүлүбүттэн, үлэ кыйтарбат эбит дуу дииһ санаа үөскүүр. Сов-хоз салаатата инникитин итиннэ учуоттуон сөп эбит.

Оттон кормоцех көндө-йүн пенсионердар таһа-ран биэрдэхтэринэ, аны турба суоһун айдаана кэ-лэ. Оборудование тий-бэт; агроснаб үлэһиттэр хаачыйаа иһиллэр үһү. Отделение түөрт монтаж-никтар, сурада, окко сыл-дьааллар.

Билигин Маралаайыга кыстык хотоннору бэлэм-нээһин тэтмин түргөт-төр дыһааллар ыллаа ох-соллорун күүтэбит.

Л. УНАРОВА,
хаймат анаал, көрр.

ОТЧУТТАР БИИРЭЭТИЛЭР

Күн-дьыл төһө да кыл-габыттын, халлаан кү-һүнүгү сөрүүкээбит-тин иһин «Мындааһыи» совхозна оттообун тэти-мэ наһыраабат. Бастыг-нар Балаган айыи 15 күнүгэр дьэри ходоһаа сэрбөйбүтү хаалларбакка хомуян сайыгы сити-һиллэрин өссө чингэтэр сылы-сөргү туруорун-нулар. Балаган айыи 1 күнүгэни туругунаан сов-хоз үрдүкүн 3966 тонна от согоуопкаланан се-зоннааһын быһаан 63 бы-рыһыан толорулуна. Оттон ситлэс күөх маас-санаан 3352 тонна угу-луна. Онон сүөһиннээх аһылыгы бэлэмнээһин сезоннааһы быһаанын ырааһынан аһар кыах-таныбыт. Барыллаан аарыһан мантан күһүн эбнэ 600-чэ тонна сит-лэс угулуоһа.

Бу күнүгэ совхоз оттуур эвеноларын се-зоннааһын куоталаһыла-рын түтүгүн таһаарды-быт. Биримэйлээһини куоталаһыи усулуобуя-тын уонна эвенолар се-зон саралаһытыгар сов-хоз администратиятын кытта түһөрсөбит бэ-дэрээккэ коллективнай дуогабардарын быһы-тыһан оҕоһулунна. Бэ-дэрээт дьону таһаары-лаах үлэһэ көрүдүүр күүһэ улаханын, ки-ни хаһаайыһааһын дьин-нээх оскуолатынан бу-ларын быһылы үлэ тү-мүктэри эмнэ көрдөр-дүлөр. Бу прогрессивнай форма оттоонунта сыл-тан смл ахсын улам киһини олохтоон кө-дүүһэ улаатан иһэр. Бастыгнар холобурда дьэтигэ үлэ бүтэһиттэ-х түмүгэр интэриһи үөс-кэтээххэ, совхоз иһгэр не-хаһаайыстыбаннай сы-һааннаһымылар олох-тоон эвенолар орулла-рын үрдэтээххэ, албах көдүүһү ыһаахха сө-бүн көрдөрөр.

Куоталаһыи түмүк-тэригэр тохтуур буоллаха, кэлим механизациялаах эвенолар күрэхтэһилэ-рингэр Соловьевтан М. Д.

Николаевтаах бастааты-лар. Кинилэр балаган айыи 1 күнүгэр дьэри 823 тонна оту согоуоп-калаан бэдэрээт дуогаба-рыгар бэлэстэммит. Ири-бинлэри 164 бырыһыан толордулар. Манна даҕа-тан быһыл отчуоттар үлэ-лэрин төлөбүрүгэр про-грессивнайдык үрдээн

Бэдэрээт — хаһаайыһааһын оскуолата

иһэр биримэйлээһини бэдэрээт олохтоомутун туһунаан ахтар наадалаах. Ол быһытынан Михана Даниловичтаах расценка-нан төлөбүрү таһынан бүтэһиттэх түмүгэ 2571 солкуобайы эби-адыстылар. Ити курдук нөлө-илии эвеноларын күрэхтэһиттэр кыаһы-лааһынан тахсыбыт С. В. Федоров эвенотугар (Соловьев) хаһаайы та-һынан 920 солкуобай эбнэ толото. Степан Васильевичтаах алтыа буолан 180 тонна кэ-биһэн дуогабарга ылым-мыт эбэһэтэһилибэтэ-рин 33 бырыһыан аһа-рылар. Онон бу иһи бастык коллектив прогрессивнайдык үрдээн иһэр биримэйлээһин саамай үрдүк киирбитин, тарифнай ставка 25 бы-рыһыанын ыллылар.

Кэлим механизация-лаахтар куоталаһыла-рыгар иһкэ миэстэ-гэ 615 тонна оттоммут Се-мен Терентьевич Нико-лаев эвенога таһыта. Оттон нөлө-илии эвено-ларыгар иһкн 80 тон-налымыт Денис Миха-лович Гермогеновтаах (Болугур) ыллылар. Бу эмнэ Федоровтаах эвено-ларын курдук сыгы-һыттаран сүүмэрдэммит коллектив, Кинилэр сал-гыи оттуулар, сотору-тааһыта Байэ-Манкы үрдэр көстүлэр.

Иһинэн оттоочулар-тан бастыгынан Болу-гуртан комсомолец Гер-ман Николаев салайар

эвенога ыттанна. Оттон иһкнн Николай Дийл, риевич Поповтаах (Со-ловьев) ыллылар. Кини-лэр ханнык да техника-ны туһаммаһа эт иһи-нэн сыраһаан Боруула-лаах дьэи кэлиһи уон-ча сылларга оттоммото-х сир сэтэһэһин «өроо-тулар». Манна кинилэр 101 тонна оту кэбистилэр. Иһинэн үлэлэччилэргэ үһүс миэстэ совхоз киһи аппаратын үлэһи-тэригэн сүүмэрдэммит эвено (салаааччы Нико-лай Михайлович Мага-ров) таһыта.

Болугуртан Констан-тин Гаврильевич Сергеев уонна Соловьевтан И-нокентий Гаврильевич Собакин саһар пенси-онердарын эвенолара сир-эй куоталастылар. Ма-на 75 тонна оту бэлэм-нээн быһааннарын 87 бырыһыан аһаран Сер-геевтаах бастаатылар. Эвенога коммунист, Саха АССР Кудьуратын үтүөлээх үлэһитэ Егор Семенович Дьячковскай, урукку сылларга совхоз-ка биригээһиндэбит үлэ өтөрөнэ Егор Га-врильевич Сергеев ку-дук туруу үлэһиттэр бааллар. Кинилэр, төһө да саһырдаллар, сай-устаа бир да күн сы-һаанан көрбөккө оттоо-тулар. Ол кырдыаастар үлэлэрин түмүгэр көстөр.

Үлэ, сыһыалаах ла-зыдарын күрэхтэһити-гэр Соловьев аҕыс кы-лаастаах оскуолатын ла-зыра (салаааччы Га-врил Инокентьевич Со-бакин) бастаан бастаата. Үөрмөччилэр 75 тонна оту кэһилэн сезоннааһы быһааннарын 26 бы-рыһыан аһардылар.

Ити курдук, сезонна-аһы куоталаһыи түмүк-тэри чуолкайданналар. Ол эрэри от хомуура намы-раабат, салһанан барар. Эвенолар бары балаган айыи 15 күнүгэр дьэри сайыгытыһыи тиргиччи оттуулар.

С. ПОПОВ,
«Мындааһыи» совхоз профкомун председатели.

ОТ, СИЛЭС ИНГЭМТИЭТЭ

Специалист сүбэтэ

Сүөһүгэ бордуюксийа-ны биэрэр уонна органи-змы толорунар энергия со-годох источнигынан аһы-лык буолар. Аһылын дьит бэйэтинэн буолбакка, онно баар химическай веществ-волар сүөһү организмтэр интэллэринэн быһаарыл-лар. Сүөһү этигэр-хааны-гар төһөһөн элбэх хими-ческай вещество иһирэр да, аһылын-сочноһон ор-дук интэлтиһээх буолар. Ол иһин сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ хаачысты-бата улахан суолталаах.

Оту бэлэмнээһин техно-логията кэһиллэриттэн 1 килограмм аһылыкка баа-ра эрэ 35-40 грамм про-теин, 5-12 миллиграмм каротин баар буолар. От-тон фосфора 1,4-1,8 бы-рыһыан буолааччы. Иһи таһынан биһиги сүөһүгэ бэрт арыһах уотурбаны тонна силэһи биэрэбит. Бу усулуобуяда кураанах аһылын рационуттан 8-11 бырыһыана протеин бу-луохтааһыттан, биһиһа баара эрэ 5-6 бырыһыана протеиннаах буолааччы. Иһинтэн да көрдөххө, сүө-һү аһылыгын согоуопка-лааһыһа аһарда ахсаа-ны эрэ өртүн аһирэти-пэккэ хаачыстыбатын эмнэ биллэрдик туһа-һылаахтаах.

Аһылык хаачыстыбатын үрдэтин проблематын бы-һаарыһа согоуопкаланар

аһылыктар интэмтиһэрин сөптөөхтүк сыаналааһын улахан суолталаах. 1977 сыллаахха ССРС-на аһы-лыктары сыаналааһыһаа официальной система ыл-лэриллибитэ. Ити система быһытынан от уонна сил-лэс 4 кылаастаахтык, от мээһинэ 6 кылаастаахтык сыаналаһар.

Сүөһүү иһтин Бүтүн Союзтаагы институтун бы-һаарыһынан хаачыстыба-тыттан көрөн сүөһү аһы-лыгын интэмтиһи 1 кг онко төһө аһылык едини-цата уонна төһө грамм протеин баарынан быһа-рыллар. Бастагы колонка-ба—аһылык единицата, иһкискэ—протеин (грамы-нан):

1 кылаастаахха 0,47 42,5
II кылаастаахха 0,42 37,8
III кылаастаахха 0,36 32,7
Кылааһа суохха 0,28 25,5
Силлэһэ аһылык кы-лааһыттан көрөн аһылык единицата уонна протеин ахсаана лаппа уларыйар. Холобур, 1 килограмм сил-лэһэ 0,18 аһылык едини-цата уонна 15 грамм бу-һумтуо протеин баар буол-лаһыта, кылааһа суохха аһылык единицата 0,09-ка, буһумтуо протеин 7,5 граммга дьэри түһэр.

Республика үгүс совхоз-тарыгар аһылык хаачы-стыбата бу үгүс ааттаммит системана кыйан учуот-тамбат, ол да иһин уос-сай согоуопкаланар аһы-лык ахсаана интэмтиһи

кытары сөптөөхтүк сибээс-тэммит. Үгүс совхозтарга аһылык интэмтиһин бы-һаарыһа хаачыстыба бир суол үрдүктүн көр-дөрүллэр. Холобур, онно 0,42; силлэһэ 0,17 аһы-лык единицата үрдүтэн ылыллар. Уоссай түмүк-кэ согоуопкаланар аһылын интэмтиһэ иһинэн үрдэ-тиллэн көрдөрүлэр. Ол да иһин үрдүттэн сыана-лааһын согоуопкаланар аһылын хаачыстыбатын үрдэтин иһин охсуһууга көмөлөсөт.

Иһиниктин хаһаайысты-баларга бэлэмнээр от, силлэс ахсаанын, оло-ор хаачыстыбаларын кытары мкс сибээһин хайаан да наада. Оччого биһиги общественнай сүөһүү тө-һө интэмтиһээх аһылы-гынан хайдах хаачыйарбыт көстүө. Согоуопкаланар аһылын ахсаанын хаачы-стыбаны кытары сибээһин буоллаха, кэлэр өртүгэр отчуоттар үлэ хаачысты-батын туһарыһаа ордук дыһаардаах буолуох эти-лэр. Ити түбэлтэһэ ки-нлэргэ үлэ төлөбүрүн он-орууга уоссай түмүк ха-ачыстыбата эмнэ учуотта-нылахтаах.

Аһылык химическай аналиһыттан көрөн интэ-тиһээх веществоларын коэффициентинан таһа-арыллар. Иһин химичес-кай лабораториялар, ОАПХ уонна совхозтар специа-листар аһылык интэмти-

тин коэффициентинан та-һаарыахтаахтар. Вэлэм-нэммит аһылык хаачысты-батын аһылык единицата-нан уонна буһумтуо про-теининан таһааран баран тустаах кылааска ылла-рыллар. Эскэ бэлэмнэммит от II, III кылаастаах эбэ-тэр кылааһа суох буолла-һыта, төһө интэмтиһээһин быһаарар интэмтэн I кы-лаастаах онно эмнэ анал коэффициентинан таһа-арыллар. Аһын кылаастаах оттору I кылаастаах онно тэһнээһингэ манык ко-эффициент, туттуллар: II кылаастаахха—0,8836, III кылаастаахха—0,7680, кылааһа суохха—0,5958. Оттон силлэһэ II кыла-астаахха—0,8889, III кы-лаастаахха—0,7222, кы-лааһа суохха—0,5000. Иһини коэффициентинан таһаарар буоллаха, биһи-ги общественнай сүөһүү тө-һө интэмтиһээх аһылы-гынан хаачыйарбыт чуол-кайдык көстөн таһар. Оч-чого тустаах отделение, ферма сүөһүттэн төһө бо-родууксууһа ылара эмнэ эрдэттэн улахан сыһыала суох учуоттанын сөп.

Оту уонна аһын даҕаны аһылыктары бэлэмнээһи-нэ, быһааны толорууга сүөһү интэмтиһи Бүтүн Со-юзтаагы институтунан онгоһуллубут системаны олохтоһун инникитин аһылык хаачыстыбатын иһин охсуһууга улахан ту-һалаах буолуоһа.

Н. СИДОРОВ,
биологический наука кандидата.

ҮЧҮГЭЙДИК БЫЛАХТААТЫЛАР

Быһыл сайын, оройуон бары үлэһиттэри кур-дук, Хайахсыт нэһилиэ-гин кырдыаастара, ба-лыһа үлэһиттэрэ, дет-сад, оскуола, сельсовет коллективтара хас нэһи-лэ ахсын маассабай су-буотунуһуктарга таһсан-нар общественнай сүөһү айаһар эбн аһылыгы бэ-лэмнээһингэ активнай кыттыһы ыллылар.

Кинилэр сай устата 360 тонна дулбаны, 49 тонна быһаһы уонна 5 тонна хомуу согоуоп-калаан, совхоз Хайах-сыттаағы отделение-ты-гар туттардылар. Ити былахтаи 15 тонната мээккэлэннэ. Ферма-га тнэрдиһинэ. Билигин 450 куул былах мээккэ-тэ куулланан турар.

Ол эрэри субуотун-уһуктары тэриһиһэ, ки-нилэр онгору таһаарар бордуюксийаларын туһа-һа таһаарыһа итэастар баалларын бэлэстээбит буолуохха сатамнат. Массыһа, трактор ба-риллиһкээ, үгүс сыра-нан-харанан быһыл-быт 34 тонна былах кырбаһар пуунга ба-чаанга дьэри тнэрди-лаһыта. Бу сылаас кэмгэ, биһах үлтү хата иһи-нэ мээккэлэннэ хаалбыта буоллар, төһөлөөх абы-буолуох этэй?

Быһыл сайын субуо-туһуһуктарга ити эти-лэбит тэрлэлэр орто-тунан 80—85 үлэ күнүн оһордулар. Мантан кү-лүн хайахсыттар күөл-лэр хомустарын хоруйан, эмнэ мээккэлэннэ, совхоз отделение-тыгар тутта-рарга үлэни ытталлар. Оттон, биллэрин курдук, хомус сүөһүгэ бир интэмтиһээх, миннэһэс аһылыгынан буолар.

Н. ЛУКИН,
Снимокка: быһаһы бы-һыһа субуотунуһук.
Аһар фотога.

Комментатор колонналары ЕВРОПА ХОТУ ӨТТӨ ЯДЕРНАЙА СУОХ БУОЛАРЫН ИЙИН

Европа хоту өттүн ядернайа суох зонанан биллэрин улам ордук чопчулар. Эссе 1983 сыллаахха ити идеяны Финляндия президентэ Кекконен эини, оттон билигин ону бэйэлэрин сирдэрин ядернай катастрофаттан өрүһү-йүөхтэрин баһарар Норвегия, Дания, Швеция, Финляндия, Исландия мөлү-йүөнүлүн олохтоохторо активнайдык өйүүлөр.

Ядернайа суох хоту туһунан боллуруос сотору-таабыта ити дойдулар премьер-министрдарин Нопенгаген сугаһыгар буол-бут корсүбүүлэригэр көрүлүнэ: Европа хоту өт-түгөр ядернайа суох зона-ны үөсөтүн кыахтарын үөрэтэр асперттар анал комиссияларын тэрийэр туһунан уураах ылыл-на. Сити боллуруоһу тас дьыалалар министрдрэ ырыстылар, оттон били-

гин бу туһунан Европа хоту өттүнэ дойдулар парламентарийдарын ком-миссиялара Копенгагенга буолбут бастаан көрсү-бүүлэригэр, оттон Гете-боргга хоту дойдулар со-циал-демократическай пар-тияларын уонна профсоюз-най тарилталарын деле-гаттары, көрсүбүүлэригэр дьүүлүлүлүннэ. Ядернайа суох зонага Греландия, Аляскай уонна Фарер-скай арыллары эмчэ ил-лэрэр наадалаабынан а-рыллына, итинки ядернайа суох зонага Хотугу Ат-лантика улахан өтө ил-лэриллэхтээх быһаары-лына.

Итинник кини өлөбү-д баарын үрдүнэн, Европа хоту өтө тодо баччаагы-дизер ядернайа суох зо-нанан биллэриллэбэтэ? Европа хоту өттүнэ дойдуларга билигин ядер-най сэрин сөбө суох, онон

бээр балаһыаньаны со-куонунан бигэртэти сү-дүргү уонна сүрдэх кур-дук.

Ол эрэри идеяны олох-хо киллэрин дойду ийигэр уонна тас өттүтүн улахан утарысыга көтүлүннэ. Улахан мөбүннэн ити-нинэ АХШ буолдулар. Вашингтон ити дойдулар норуоттарын интэриэстэ-рин кытта вахсар санаата суох Пентагон НАТО-нан бэйэтин союзтаахтарын—Норвегия, Дания уонна Исландия—территорияла-рыг бэйэтин стратегичес-кай сыалларыгар туһана-ра, «ыксаллаах түгүннэр-гэ» ити дойдуларга ядер-най сэрин сөбүн тэиттэр туруорарга суоттанар.

Пентагон, ити дойдулар айлаах нэпигэ бэйэлэрин территорияларыгар ядер-най сэрин сөбүн тэиттэ-рин бобор ядернайа утары

сокуоннарын тумнан ту-ран. НАТО материальной базатын—испытаттары, аэродромнары, муора пор-тарын, сибээс средстволарын—үөсөтөн, ийиллэн-нэни «советскай суоһаа-һын» дойдулар куттаан, ядернай сэрин сөптөх ха-раабылар уонна самолет-тар кыттыллан аата-ахса суох албах быһыаннай ма-неврдары ыттан бу ре-гионка ядернай өтөн ки-ригини бөлөһүннэргэ дьулу-лар.

Биллэрин курдук, Со-ветскай Союз ядернайа суох хоту ийин идеяны өйүүр уонна ону олоххо иллэрэр туһугар чопчу хардыылары онорорго, итинки зонага дурда-ха-ха буоларга бөлөһүн ту-һунан хас-да төгүлүлээн биллэрибэ. Хотуну бэйэ-лэрин ботчиаларын, НАТО хотугу флангатын курдук көрөр Вашингтон уонна ийин НАТО-нан со-юзтаахтара итиннэ уун-утары турар позицияны туһуналлар.

В. ВАВИЛОВ,
ССТА ырытааччыта.

ЧЕЛЯБИНСКАЙ 250 СААҺА

Челябинскай —Росси-скай Федерация бөдөҥ куораттарыттан биридэ-тэрэ 250 сааһын туолар. Ийин историктарыгар үгүс албан ааттаах дьыалалар сөмүтүлэрэ. Манна аас-пыт үйө 90-с сыллары-гар «Ураллаагы рабочай союз» тэриллэбитэ. Куо-рат рабочай кылааһа 1906 сыллаагы револю-цияга активнайдык кыт-тыбыта. Индустриализа-ция сылларыгар манна биллэнилэх Челябинскай тракторнай завод, фер-роплавтар заводтара,

тутулуллубуттара. Куорат Аба дойду сэринин кэмигэр ылымт Танкоград дьин ийикэ аатынан кини туттуон туттар. Манна таһыллы-быт тангалар уопсайа хас да армия буолбутта-ра. Берлингэ тийи кыайы суолун тэбэит-тэрэ. Челябинскайтан фронтка согуруу урале-тар үпүрүгүн сөбүлэ-мит уонна танганары-лыбыт добровольскай тыһокай биригээдэ ата-рыллыбыта. Сэрин кэ-нинээги сылларын куорат биллэрдик үүннэ.

Союзтоктарга: Челя-бинскай бочуоттаах пром-данира (хангастан)—РСФСР народнай ар-ти-ба П. И. Кузнецов, про-катчик-металлург, Со-циалистическай Улэ Геройа И. Е. Погорелен, тракторы онороччу, Со-циалистическай Улэ Геройа М. Ф. Мороз, фер-роплавтарга бөдөҥ спе-циалист инженер, Со-циалистическай Улэ Ге-ройа, Ленинскай уонна Государственай бири-мийэлэр лауреаттара В. Н. Гусаров уонна экска-ваторщик Социалисти-ческой Улэ Геройа Ф. Ф. Вережанин.

«Ленин аатынан ЧТЗ» тракторы онорор холбо-лук конвейерыгар.

ССТА фотохрониката.

Редактор
Н. Е. МАКАРОВ.

Райпо көһөрүүнэн ман-тын табаардары тарилла-ларга атыллылар: метри-ин уонна тигин таһаста-ры, музикальнай уонна радио-табаардары, фотоа-параттары. Атыллыһаач-чылар райпо эргингэ от-дельтар кэлэн көпсөтү-бэригиттэр. Райпо бырабыллыһыта.

Дьин-уот, коммунальнай хаһааһыстыба производ-ственной управленигэ оро-йуоннаагы гостиницага дьулурунай администра-торга наадылар. Улэлэх-тэрин баралаахтар кэлэн көпсөтүбэригиттэр. Телефо-мму-т №-ра: 21-646.

Администрация.

Оройуоннаагы метеос-танция үс ый үөрээн техник-метеоролог буолар Улэнигэ наадылар. Кип-ригиттэрин баалаахтар улэ биригээтигэр кэлэн көпсө-түбэригиттэр. Телефо-мму-т №-ра: 21-484.

Метеостанция.

Таптыыр кэргэниг, абабыт, элэбит, хос элэбит, абабабыт кол-хознай тутуу ветерана ПОПОВ Сергей Николаевич уһун ыарахан ырыс-тан олбутун бары ай-махтарыгар, билэр дьонноругар ийитин-нэрибэ.

Кэргэнэ, уола, кы-һа, ийиниттэрэ, сөп-тэрэ, хос сөһүннэрэ, бырааттара.

Аабааччы санаатын этэр Дойдум тупса, киэркэйэ турдун

Якутскайтан төрөөбүт-үөскээбит, өр кэмгэ үлэ-лээбит Чыаппарабар тах-сан сынныах сымдаабын. Кээлэх айы дэриэбинэм барахсан тулсан, сага тутууларынан киэркэйэр. Быйыл түөрт ыал оло-руохтаах уопсай дьынниг, ону төгө 23 совхоз ра-бочайдара сага дьыалэри тутан дьындаһыттар. Өр сылларга эрэйдэбит сельскай кулууп дьы-нин тутуу дьы-быыл күһүн ситэриллэх нур-дук буолбут.

Нэһилэниэ бүүс-бү-түнүгүтэ оттоһуонга күргүмнээхтик туруу-руллубут. Дьон-сэргэ уопсай дьыалара көх-төөхтүк турумуута кө-рүүхкэ үчүгэйэ сүрдэхтэ. Управляющай П. П. Попову кытта көпсөтүм:

—Быйыл манна миэс-тэ 7000 центнер оту буларбыт, оттон атын сиргэ барбыттарбыт 3000 центнери содоһуоннала-таллар, барыта 10000 центнер оттоһуо эттибит, —дигэти кини.

Дэриэбинэни кэриҕа хаама сылдьан 123 ма-ла помидор, огурсе те-плицаларга ситиһилээн турарын, 73 ыал хор-туоллук олоһууларга үүмүгүн көрөн сактум, үөрдүм. Сельсовет ис-полкомун сайааһаччыла-ра Е. Н. Протодаконова уонна А. С. Левина ула-хан үлэни ыыппыттар, мааллар сибээһи оорууот айыһы үүннэрэн аһыар буолбуттарын астынан туран көрсүлүлэр. Кэлэр өттүгэр бу үлэни өссө

көпсө далааһыннаахтык ытарга былааннаал-лар эбит. Ити үчүгэй!

Бөлүөдөк уопсай туру-га ыраас дьыалэри туу-саран оноруу, уһаайба-лар истэрин-тастарын көөрдүү кыах тийбэри-ни оноруллубут. Ол-гынан баран спортнай саала котельнай умай-быта ыраатта буолан ба-ран, күн бүгүнүгэр дьы-ри оройуоннаагы баһа-рынай инспектордар туохтан умайбын бы-һааран бигэрбикэлэр, умайбыт котельнай ыраастамаһа сагара бөлүөдөк көстүүтүн буор-тулуур. Маннаах дьаһал аһыллары уолдаспыт.

Суол—олох сайды-тын мөкүнэ. Оттон Чыаппара уонна Толоон суоллара быстар нуһа-баттар. Маннаах управ-ляющайдар С. Ногови-цын, П. Попов кыһа-маттара, кэм эрэ кэлэн онорон биэрэрин нэти-һэллэрэ ийини дьыксы-нэрэр. Урут, колхоз эр-дэххэ, бэйэни сылдьан, биэр эмэ техниканан, аһыах оройонор көмү-түнэн онорор буолула-ра. Билигин техника күү-һүрээ, ити кыаллыан сөп этэ. Дьингэр, оччо уһуна суох суол ба, Оноһа бу күһүнү ку-раан күнүгэр туһанаах-ха. Мин ийин дойдубун көрөхсүрүбүтүн, ийини тутуугар сүрэһи-быарым ыалдырыттан таһааран элэбин, кини нэлэх ай-ы тупса-кырыһа ту-руон баһарабын.

В. С. ЛЫТКИН.

БУОЙУН, УЧУУТАЛ

И. К. Макаров оскуо-латаагы сылларыттан манник түгүннэри уму-бат: «Мин Кытаанааха үөрэнэ сылдьан Петр Ни-колаевич Парфенов (фигарус) ПВХО, ГСО, «Ворошиловты» ыт-пын нурубуоктарыгар, лед-училищца студенин көмүр Николай Нико-лаевич Красавцев (воен-дук) военизированнай соннууларыгар, куру-буоктарыгар активнайдык сылдьан дьарыктам-ным армияга сулууса-лымырбар, байыаннай дьыаланы көмөлөспүтэ, —дигэн кини туттан көп-сөччү.

Инокентий Кузьмич 1943 сыллаахха атыр-дах ыйы 18 күнүгэр Советскай Армия кэп-кэтир ыгырылар, Бас-таны утаа биэр дойду-лаахтарын—сахалары бо-бобуой, политическай ө-түтүн бэлэһинэнигэ тылбаастыт, аронаган-дист быһытыһан ба-һыаннай сулуусууны са-баалыт.

Ийин Забайкальскай фронт 103-с стрелковай дивизия 393 стрелковай полкутун састаабыгар киирэн, 1945 сыл атыр-дах ыйы 9 күнүгэр Балаган ыйын 3 күнүгэр дьирэ Японскай милитаристтары уодьуганнаыт уоттаах сэрин бигэрди-сыйын ылыта, артилле-ригын, минометын ныргынардарын истэбит, сэрин дьин тутун бил-лэ.

—Быйы 2-не бата-лыһыт Улахан Хинган туһааһытыгар түбэспитэ. Командирбыт капитан Бердников этэ. Атыр-дах ыйы 17 күнүгэр түүнүгэр 1200 кэригэ кийилэх самурайдар пе-хоталарын колонната тобо ааһаан киирэн иһалларин билигин раз-ведчиктарбыт кэлэн сип-хилин көпсүлүлэр. Сип-хилин ардааһаах хараа-хуууну бурдунтунэн по-ходулан барбыһыт. Хал-лаан суһунтууута хойуу туманга түбэспиттэ. Оттон халлаан дьыккэ-рэ сүрдүгэ японцтар уун-утары бу биригээһин иһаллара көстүбүтэ. Ор-отар буолбата, билин командирбыт Бердников: «Табаарыстар, минин кытта иннибит дьиктэ!»—

дигэн хатан хамаандатын истэит, иннибит дьикт сүүрбүлүт. Ол кини ар-дытар билигин артилле-ристарбыт, минометчи-ктарбыт японцтар үрдү-лэригэр кутаа уот арда-дын түһэрбиттэрэ. Тыас-уус, ыһык-хаһык, буул-дыа, снаряд үһүүрүтэ, уаһууута, сир-уот сыг-нар ныргытара, өй-мэй-дэх тулуйбат кутаата

буолбута. Арай биридэ-сидөөн көрбүтүм—атты-бар табаарыһык пулемет-тик серант Курелкой (кореец) өлө сытара, ха-раастан ылытын, өстө-бү утары өргөстөһө тур-бутум. Кийини младшай серант Назачков (нууч-ка) солбуйбута. Мин и-нинээ көмөлөһөччү буолбутум. Рота коман-дирэ лейтенант Николай Рублев арааһы буол-бутун Цыденов (буурт) солбуйар. Оттон эмикэ самурайдар «Ваняй» дигэн хаһытаабытынан контратаканы онорол-лор. Билин ручной, от-тон доһотторбут «Мак-симка» пулеметунан ута-ры уоту аһаа, японцтар-ы оту охсон, эрдэрин охторон, самнарылаах харданы биэрбиппит. Ө-стөххө улахан сүтүгү ыл-быта. Мин бу сэрингэ чапчыттык арааһы буолбутум, контузия ыл-бытын, Минин кытта биригэ сулууспаабыт, урут Чурапчы балыһа-һыгар фельдшерини үлэлэбит Александр Ка-лина эмчэ баһырыбыта.

Балаган ыйын сага-тыгар 1945 сылга били-гин ротабыт Японскай самурайдар тобохторун Итуге (Манчжурия) ахо-ранка урууһаабыта.

Билин Хайлартан Гунчжулинга дьирэ 950 ит таһа сир тохтоло суох сэриллэспипит. Би-лигин дивизиябыт Улахан Хинган сэринигэр уһу-

луччу үтүөлэрин ийин Главнокомандующай та-баарыс И. В. Сталин Бирисэһинэн Хинганскай дигэн айттымыта. Дивиз-ия командира Соловьевка Гунчжулин куораты ыһыта уһулуччу хорсун операциллары онорбутун ийин Советскай Союз ге-ройун албан аата ийэ-риллибита. Манна өстөхх 23 тыһ. таһса саллаат-тары уонна офицердарын сүтэрибэ. Сэрин тохтоо-бута, Кыайы буолбута, —дигэн түмүгүтүм кини.

И. К. Макаров сэрин-гэ киирэн иннинэ Г. И. Макаров—Дьон Дьамы-зы А. С. Пушкин «Евге-ний Онегин» тылбаасты-гы сылдьарын, дьу-луурун дьулайы көрбү-түн, сөбө санаабытын, салгымы эбэн көспүтүм.

И. К. Макаров педаго-гическай үлэтэ Халыма-га, Эдыгэнигэ, Уус-Ал-данга Чурапчыга бар-быта. Улэлэбит оройон-нарыгар учуутал, уорах чааһын сөбүдэссийин, оскуола директорун бы-һытыһан активнайдык, бэйэтигэр улахан ирдэ-биллээхтик үлэлэтэлэ-бита. Кини уһулан үө-рөппит-ниппит оһолорут-тан Старостин Анатолий Гаврильевич (Танда ос-куолатын үөрэнээччигэ) СССР Суруйааччыларын соһуун чилиһэ, Роббен Васильев (Халыма) эбэн тылын ученайа, Сазонов Николай Инокент биоло-гическай наука кандида-та, уонтан таһса үрдүк уорактаах саха тылын уонна литературатын учууталлара—утумна а-чылар бээр буолбутта-рыттан кини тутуон туттар.

Саха тылын уонна ли-тературатын үөрэтигэ Инокентий Кузьмич эл-бөх сыратын биридэ. Ки-ни билигин тобо да бо-чуоттаах сынныаланты-тардыстар пропаганди-скай үлэ, ара нөлүмэ бөйбөбү үтүөстөрүн үй-түтүн боллуруостарыгар сыраллаан үлэллэр.

Инокентий Кузьмич Макаров курдук буойун, учуутал, олоххо актив-най позициялаах уонна чыһыттык ийини ийис-пилиниэн мин кырдыа-с учуутал логон туттабын.

И. С. СОЛОВЬЕВ,
Саха АССР оскуолатын үтүөлээх учуутала.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай—21-505.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапчы, ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 3687 экз.